MKI Elemzés

MAGYAR KÜLÜGYI INTÉZET

A Kínai Népköztársaság 15. ötéves terve

SALÁT GERGELY

MKI Elemzés
A Magyar Külügyi Intézet rendszeres kiadványa.

Kiadó:
© Magyar Külügyi Intézet, 2026.

Szerző(k):
Salát Gergely

Lektorálta:
Vass Ágnes

ISSN 2063-9244
https://doi.org/10.47683/KKIElemzesek.KE-2026.02

Korábbi kiadványainkat megtekintheti az Intézet weboldalán.

A borítókép forrása: Shutterstock

2026. március 30.

Salát Gergely, vezető kutató, MKI

A KÍNAI NÉPKÖZTÁRSASÁG 15. ÖTÉVES TERVE

A Kínai Népköztársaság 15. ötéves terve (2026–2030) a „magas minőségű fejlődésre" épít, amely a mennyiségi növekedés helyett az innovációt, a termelékenységet, a fenntarthatóságot és a társadalmi egyensúlyt helyezi előtérbe. Kiemelt célként jelenik meg benne a belső fogyasztás élénkítése, a gazdasági egyensúlytalanságok és túlkapacitások kezelése, valamint a beruházások szerkezetének az átalakítása, miközben egyszerre törekszik az állami szektor megerősítésére és a magánvállalatok ösztönzésére. A technológiai fejlesztés és az önellátás – különösen a mesterséges intelligencia és más csúcstechnológiák terén – központi szerepet kap, ugyanakkor fennmarad a nemzetközi együttműködések iránti nyitottság. A terv jelentős társadalompolitikai elemeket is tartalmaz – többek között a demográfiai kihívások kezelését és a jóléti rendszer fejlesztését –, miközben alapvető feszültségekre derül fény az állami kontroll és a piaci dinamizmus, valamint a belső piacerősítés és a külső nyitás között. A dokumentum stratégiai iránymutatásként szolgál, amelynek a megvalósítása területenként eltérő eredményeket hozhat. A globális erőviszonyok jövőbeli alakulása nagyban függ attól, hogy a terv mennyire lesz sikeres.

A kínai Országos Népi Gyűlés márciusi ülése elfogadta „A Kínai Népköztársaság nemzeti gazdasági és társadalmi fejlesztése 15. ötéves tervének tervezete" című 141 oldalas dokumentumot, amely a 2026 és 2030 közötti időszakra vonatkozóan hivatott meghatározni az ország fejlődését.[1] A tervezetet – amelynek egyelőre csak a kínai nyelvű változatát tették közzé – még ki fogják egészíteni a különféle helyi és szektorális programokkal, így az összességében több ezer oldalasra fog duzzadni. A tervezetet a Kínai Kommunista Párt (KKP) Központi Bizottságának a tavaly őszszel elfogadott ajánlásai szerint dolgozták ki,[2] amelyeket a párt 20. kongresszusa (2022) és az azt követő plénumok határozatai alapoztak meg.

1 „Zhonghua Renmin Gongheguo guomin jingji he shehui fazhan di shiwu ge wunián guihua gangyao 中华人民共和国国民经济和社会发展第十五个五年规划纲要(草案)" [A Kínai Népköztársaság nemzeti gazdasági és társadalmi fejlesztése 15. ötéves tervének tervezete], *NPC Observer*, 2026. március, https://npcobserver.com/wp-content/uploads/2026/03/15th-Five-Year-Plan-Draft_NON-FINAL.pdf.

2 „Full Text: Recommendations of the Central Committee of the Communist Party of China for Formulating the 15th Five-Year Plan for National Economic and Social Development", The State Council of the People's Republic of China, 2025. október 28., https://english.www.gov.cn/news/202510/28/content_WS6900adb9c6d00ca5f9a07216.html.

A tervezet az öt éve elfogadott – és akkor a jelen elemzéssorozatban is bemutatott[3] – 14. ötéves terv szerves folytatása. Az akkori dokumentum nemcsak a 2021–2025 közötti időszakra szólt, hanem egyben a 2035-ig terjedő másfél évtized fő fejlesztési irányait is meghatározta, tehát a most kezdődő ötéves időszakét is; így az az akkori középtávú elképzelések konkretizálásaként is értelmezhető.[4]

A 15. ötéves terv egy hosszabb távú vízióba is illeszkedik. A KKP, illetve a Kínai Népköztársaság (KNK) megalapításának századik évfordulójára (2021 és 2049) korábban elfogadott „két centenáriumi célkitűzés" keretében a párt 20. kongresszusán – Hszi Csin-ping kezdeményezésére – a 2021–2035 közötti időszak feladataként a „szocialista modernizáció alapjainak megteremtését", míg 2035–2049-re egy „erős, demokratikus, civilizált, harmonikus és szép szocialista modernizált nagyhatalom" felépítését jelölték meg.[5] Az új ötéves terv ebben a szakaszolásban összekötő szerepet tölt be, az előzőnek az eredményeire építve megalapozza a 2035-ös közbülső célszámot, amely szerint az egy főre jutó GDP-t 2020-hoz képest meg kell duplázni, s a „közepesen fejlett országok" szintjét elérni.

AZ ÖTÉVES TERVEK

Az ötéves tervek hagyománya a Szovjetunió sztálini időszakáig nyúlik vissza: Kína az 1950-es évektől működik ilyen ciklusok alapján.[6] Ezért a nyugati világban sokszor „lesajnálják" e terveket, mert a szocialista tervgazdaság anakronisztikus maradványainak gondolják őket. Ez azonban nagy hiba, ugyanis a mai kínai ötéves terveknek már nem sok közük van a Mao-korszakbeliekhez; ezt mutatja, hogy a kínai címben még a „terv" *(jihua)* szót is egy másik kifejezésre *(guihua)* cserélték, amely inkább fejlesztési programot vagy iránymutatást jelent. Az utóbbi időszak ötéves tervei egyáltalán nem a tervgazdaság gondolatára épülnek, nem a nehézipar élvez bennük elsőbbséget, és – néhány kivétellel – nem tartalmaznak olyan konkrét célszámokat sem, mint egy klasszikus maói–sztálini terv. Sokkal inkább stratégiai vezérfonalként szolgálnak a különféle szintű döntéshozók számára.

3 Salát Gergely, „A Kínai Népköztársaság 14. ötéves terve", *KKI Elemzések,* 20, 13. sz. (2021), https://hiia.hu/wp-content/uploads/2021/04/13.KKIelemzesek.E-2021.13_CHN_Salat_20210409.pdf.

4 „Outline of the People's Republic of China 14th Five-Year Plan for National Economic and Social Development and Long-Range Objectives for 2035", *Center for Security and Emerging Technology,* 2021. május 13., https://cset.georgetown.edu/publication/china-14th-five-year-plan/.

5 Arendse Huld, „20th Party Congress Report: What It Means for Business, the Economy, and Social Development", *China Briefing*, 2022. október 31., https://www.china-briefing.com/news/20th-party-congress-report-what-it-means-for-business/.

6 Huang Haoyi, „What Is a »Five-Year Plan«? Understand China's Policies", *Our China Story,* 2025. március 25., https://www.ourchinastory.com/en/11867/What-is-a-.

Ugyanakkor továbbra is abból a marxista alaptételből indulnak ki, amely szerint a társadalmi-politikai felépítményt a gazdasági alap határozza meg, tehát bármilyen felépítménybeli – akár külpolitikai – cél eléréséhez a gazdasági alapzatot kell átalakítani. Ennek a tételnek az ismerete nagyon fontos a kínai kormányzat gondolkodásának a megértéséhez.

A sokmilliós kínai párt- és államapparátus helyi döntéshozói az ötéves tervekből tudják kiolvasni, hogy mik a központi vezetés prioritásai, milyen szektorok fejlesztését látja kívánatosnak Peking – vagyis mely ágazatok fejlesztése révén javíthatják a helyi hivatalnokok a saját teljesítményértékelésüket (Key Performance Indicator, KPI), amelyen az előléptetésük vagy a lefokozásuk múlik. A mindenkori ötéves terv tehát egyfajta KPI-rendszert is megalapoz. A másik fontos célcsoportját a gazdaság szereplői jelentik, akik számára azt jelzi, hogy mely területeken történő befektetések esetén számíthatnak a központi vagy a helyi szervek támogatására – vagyis mire érdemes koncentrálniuk, ha közvetlen szubvenciókhoz, kedvezményes hitelekhez, olcsó energia- és nyersanyagforrásokhoz, infrastruktúrához szeretnének jutni. Ők tehát mind szabályozói-ösztönzői, mind megvalósítói oldalon a most elfogadott tervezethez fognak igazodni, így a dokumentum megismerése nélkülözhetetlen ahhoz, hogy megértsük, mi folyik az országban.[7]

SZÁMVETÉS

A 18 részből, azon belül 62 fejezetből és további alfejezetekből álló tervdokumentum a szokás szerint az előző ciklus és az annak nyomán kialakult jelenlegi külső és belső helyzet értékelésével kezdődik (1. fejezet). Ennek a résznek a politikai vetület – a folytonosság, illetve a párt és a pártvezetés sikerének az igazolása – mellett azért is van jelentősége, mert a kiinduló állapotot rögzíti, amihez képest az új célokat megfogalmazzák.

A visszatekintés szerint a 14. ötéves terv időszakában (2021–2025) a következő főbb eredmények születtek: a GDP meghaladta a 140 billió jüant; a digitális gazdaság részaránya a teljes gazdaságban elérte a 10,5 százalékot; a K+F-kiadások aránya a GDP 2,8 százalékára nőtt; a városi foglalkoztatás kumulatívan

7 Oliver Melton, „China's Five-Year Planning System: Implications for the Reform Agenda", *U.S.–China Economic and Security Review Commission,* 2015. április 22., https://www.uscc.gov/sites/default/files/Melton%20-%20Written%20Testimony.pdf; Alice Li, „What Is China's 5-Year Plan, and Why Is It so Important?", *South China Morning Post,* 2025. szeptember 22., https://www.scmp.com/economy/china-economy/article/3326329/what-chinas-five-year-plan-and-why-it-so-important?module=perpetual_scroll_0&pgtype=article.

62,42 millió fővel bővült; a várható élettartam 79 év fölé emelkedett; az újonnan telepített nem fosszilis energiaforrások kapacitása meghaladta a fosszilisakét; a 2,5 mikrométernél kisebb átmérőjű porrészecskék (PM2,5) koncentrációja a városi levegőben 28 mikrogramm/m³ alá csökkent (vagyis jelentősen javult a környezet állapota). A dokumentum egyértelműen úgy ítéli meg, hogy az előző terv főbb céljait és feladatait sikerült teljesíteni. Ez nem csak hamis öndicséret: Kína az elmúlt öt évben a legkülönfélébb elemzések szerint is jelentős fejlődésen ment át, az eredményei tagadhatatlanok, a tervben meghatározott konkrét célszámok nagy részét valóban elérték.[8]

Kínának úgy sikerült mindezt megvalósítania, hogy közben a nemzetközi környezet nagyon megváltozott. 2021-ben még bőven tartott a Covid19-pandémia, 2022-ben Oroszország általános offenzívát indított Ukrajna ellen, 2023-ban kitört az újabb izraeli–palesztin konfliktus, 2024-ben az amerikai elnökválasztáson győzött Donald Trump, aki 2025-ben sosem látott mértékű vámokkal sújtotta a kínai termékeket – az e fejlemények okozta fennakadásokat azonban Peking jól kezelte, s a kínai gazdaság meglepően ellenállónak bizonyult. A dokumentum is reflektál a külső változásokra: Hszi Csin-ping szavajárásának megfelelően leszögezi, hogy a világon „száz éve nem látott változások" zajlanak, a nemzetközi erőviszonyok átrendeződnek. A technológiai forradalom felgyorsulása és az USA–Kína-versengés kiéleződése a dokumentum szerint Kína számára egyszerre jelenti a „nemzetközi mozgástér aktív alakításának" a lehetőségét, és fokozza az „egyoldalúság, protekcionizmus, hegemonizmus és hatalmi politika" (értsd: az amerikai fenyegetés) jelentette problémákat.

A bevezető fejezet – a kínai tervdokumentumokra jellemző dialektikus szerkezetben – nemcsak a sikereket, hanem a strukturális kihívásokat is felsorolja: az egyenlőtlen fejlődés problémája „továbbra is kiemelkedő"; a belső kereslet „elégtelen"; a kínálat és a kereslet nincs egyensúlyban; az ingatlanpiaccal, az önkormányzati adóssággal, illetve a kis és közepes pénzügyi intézményekkel összefüggő kockázatok „komoly feladatok" elé állítják az államot; a népességszerkezet változása „új kihívásokat" jelent a gazdasági fejlődésben és a társadalomirányításban. Ez a „sikerek és kihívások" alkotta kettősség nem pusztán retorikai egyensúlyozás – a felsorolt problémák valósak, és meghatározzák a 15. ötéves terv céljait és az ambícióinak a határait is. Mindez azt jelzi, hogy a tervalkotók

8 Hou Yu és Zhao Zhenhua, „A Review of China's Economic Performance in 2025 and Outlook for Development in 2026", *China–CEE Institute China Watch,* 6, 12. sz. (2026), https://china-cee.eu/2026/03/09/a-review-of-chinas-economic-performance-in-2025-and-outlook-for-development-in-2026/.

tudatában vannak a mozgásterüket szűkítő jelenségekkel. A strukturális gyengeségek nevesítése mellett a belső helyzet értékelésében a dokumentum négy előnyt emel ki: a szocialista rendszer intézményi fölénye; az óriási belső piac; a teljes ipari értéklánc kontrollálása; és az emberi erőforrásokban való gazdagság.

CÉLSZÁMOK

A 15. ötéves terv jó néhány konkrét célt is megfogalmaz (3. fejezet), de legalább ilyen fontos, hogy mi *nincs* benne: a konkrét, számszerű éves GDP-növekedési cél. A dokumentum csupán annyit rögzít, hogy a GDP-növekedés „észszerű tartományban tartandó, s azt az adott körülmények figyelembevételével kell meghatározni", vagyis a vezetés majd évente fog ilyen számmal előállni. A 2010-es évekig a tervekben még konkrét adat szerepelt, de 2021-ben már a mostanihoz hasonló megfogalmazással éltek, ami a korábbi célmeghatározásoktól való tudatos elmozdulásra utal, amelynek két oka lehet. Egyrészt az elmúlt években a merev célszámok által generált növekedési kényszer helyi szinten rossz ösztönzőnek bizonyult, a tartományok és a városok a számok teljesítése érdekében túl sok adósságot halmoztak fel, és improduktív beruházásokat hajtottak végre.[9] Másrészt a jelenlegi bizonytalan külső és problémás belső helyzetben a vezetés nem mer konkrét célokat kitűzni, nehogy az azoktól való elmaradás „arcvesztéssel" járjon számukra. Mindenesetre a rugalmasabb keretezés úgy is értelmezhető, hogy az nem gyengeséget, hanem tanulási képességet jelez.

Azonban ez nem jelenti azt, hogy a növekedés üteme érdektelen lenne: továbbra is cél, hogy 2035-re az egy főre jutó GDP elérje a 2020-as érték kétszeresét, és Kína eljusson a „közepesen fejlett országok" szintjére. Ez átlagosan évi 4,5–5 százalék körüli minimális növekedést tesz szükségessé az „észszerű" sávban maradáshoz – az idei kormányzati tervben ennek megfelelően éppen ekkora GDP-bővülést tűztek ki célul 2026-ra.[10]

A 15. ötéves terv – a korábbiakban szokásos módon – a legfontosabb célszámokat egy táblázatban foglalja össze (3. fejezet), amely teljes egészében alább látható (magyar fordításban).

A 15. ötéves tervben megfogalmazott legfontosabb célszámok

9 Jeffery (Jinfan) Chang, Yuheng Wang és Wei Xiong, „Taming Cycles: China's Growth Targets and Macroeconomic Management", *Brookings Papers on Economic Activity,* 2025. március 27–28., https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2025/03/1_Chang-et-al.pdf.

10 Anniek Bao, „China Sets Its Lowest Annual Growth Target on Record at 4.5% to 5% as Deflation and Tariffs Bite", *CNBC,* 2026. március 4., https://www.cnbc.com/2026/03/05/china-gdp-two-sessions-.html.

Kategória	Mutató	2025	2030	Éves/kumulált	Jelleg
Gazdasági fejlődés	1. GDP-növekedés (%)	5	–	Észszerű tartományban, évente történő meghatározásban	Előrejelzés
	2. A munka termelékenységének a növekedése (%)	6,1	–	Meghaladja a GDP-növekedést	Előrejelzés
	3. Urbanizációs ráta (%)	67,9	71	–	Előrejelzés
Innovációvezérelt fejlődés	4. K+F-ráfordítás növekedése (%)	9,1	–	>7	Előrejelzés
	5. Magas értékű szabadalmak száma (10 ezer főre)	16	>22	–	Előrejelzés
	6. A digitális gazdaság aránya a GDP-ben (%)	10,5 (2024-es adat)	12,5	–	Előrejelzés
Társadalmi jólét	7. Városi munkanélküliségi ráta (%)	5,2	–	<5,5	Előrejelzés
	8. Egy főre jutó jövedelemnövekedés (%)	5	–	GDP-vel együtt nő	Előrejelzés
	9. A munkaképes korú népesség átlagos iskolázottsága (év)	11,3	11,7	–	Kötelező
	10. Egészségügyi dolgozók száma (1000 főre) – orvosok/ ápolók	3,1/4,3	3,7/5,1	–	Előrejelzés
	11. Idősotthonokban az ápolási férőhelyek aránya (%)	68	73	–	Előrejelzés
	12. 3 év alatti gyermekek bölcsődei ellátási arányának növekedése (százalékpont)	–	–	6 (ötéves kumulált adat)	Előrejelzés
	13. Várható élettartam (év)	79,25	80	–	Előrejelzés
Zöldfejlődés és alacsony szén-dioxid-kibocsátás	14. GDP-egységre eső CO_2-kibocsátás csökkenése (%)	17,7 (ötéves kumulált adat)	–	17 (ötéves kumulált adat)	Kötelező
	15. Nem fosszilis energia aránya (%)	21,7	25	–	Kötelező
	16. PM2,5-koncentráció (μg/m³)	28	<27	–	Kötelező
	17. Jó minőségű víz aránya (%)	80	85	–	Kötelező
	18. Erdőborítottság (%)	25,1 (2024-es érték)	25,8	–	Kötelező
Ellátásbiztonság	19. Gabonatermelési kapacitás (100 millió tonna)	1,39	~1,45	–	Kötelező
	20. Energiatermelési kapacitás (széntonna-egyenérték, milliárd tonna)	51,3	58	–	Kötelező

Látható, hogy a mostani ötéves terv nem kizárólag a gazdasággal foglalkozik, hanem a hatásköre a digitalizációtól az egészségügyön át a környezetvédelemig számos területre kiterjed, így komplex gazdaság- és társadalomfejlesztési programnak mondható.

MINŐSÉG, FOGYASZTÁS, BERUHÁZÁSOK

Bár a GDP fontos mutatószám maradt, a dokumentum vezérmotívuma nem a mennyiségi növekedés, hanem a „magas minőségű fejlődés" *(gao zhiliang fazhan),* amely a terv valamennyi fejezetében újra meg újra visszatér.[11] Ez a jelszó 2017 óta a kínai gazdaságpolitika kulcsfogalma; a lényege, hogy a puszta mennyiségi növekedés mellett a hatékonyságban, az innovációban, a fenntarthatóságban, az elosztás igazságosságában és a gazdasági biztonságban mért előrelépés is a fejlesztés sikerének a mércéi közé tartozik. Ez azt jelenti, hogy a teljes tényezőtermelékenység növekedése, a K+F-intenzitás, a fogyasztás GDP-arányos részesedése és a zöldmutatók legalább annyit számítanak a teljesítménymérésben, mint az éves növekedési ütem. A fenti táblázatban is ez tükröződik abban, hogy a környezeti célszámok „kötelező érvényű" besorolást kaptak – vagyis azok esetében az alsóbb szintű helyi kormányzatoknak végrehajtási kötelezettségük van –, míg a GDP-növekedés csupán „előrejelzés" jellegű, nem tartozik a „kemény" célok közé.

A terv egyik leghangsúlyosabb gazdaságpolitikai prioritása a belső fogyasztás dinamizálása (15. fejezet). A dokumentum diagnózisa szerint Kínában „a kínálat erős, a kereslet gyenge" (1. fejezet), ami azt jelenti, hogy a kínai gazdaság – különösen az ipar – kapacitása meghaladja a belföldi kereslet által felszívható mennyiséget. Az így keletkező felesleg egy részét exportálják, ami korlátozott, ezért gyilkos verseny alakul ki a kínai szereplők között. Emiatt az utóbbi években az „involúció" *(neijuan)* vált a kínai gazdaság leírásának az egyik kulcsfogalmává (4. fejezet). Ez azt jelenti, hogy míg a szereplők egyre nagyobb erőfeszítéseket tesznek ugyanazon eredmény eléréséért, addig a befektetett pénz és energia növekedése – az egészségtelen verseny miatt – nem jár együtt a termelékenység vagy a jólét emelkedésével.[12] Ha viszont a vállalatok egymáséi alá csökkentik az áraikat, az egyszerre rontja a hazai innovációs ösztönzőket,

11 „What Is »High-Quality Development«? Understand China's Policies", *Our China Story,* 2024. május 29., https://www.ourchinastory.com/en/11871/What-is-.

12 Alicia García-Herrero és Jianwei Xu, „Growth without Profits: How Will »Involution' in China End?«, *Bruegel,* 2026. január 28., https://www.bruegel.org/bruegel-european-think-tank-specialises-economics.

és – a termelési túlkapacitásnak az export révén történő levezetése miatt – idéz elő súlyos konfliktusokat a kereskedelmi partnerekkel. Az Európai Unió és az Amerikai Egyesült Államok által bevezetett napelem- és elektromosautó-vámok részben erre a dinamikára reagálnak.[13]

A tervezet a fenti probléma orvoslását szolgáló fogyasztásbővítést több eszközzel kívánja serkenteni: például a jövedelmek növelésével, a szociális biztonsági háló fejlesztésével, a szolgáltatások fogyasztásának az ösztönzésével stb. A megvalósításuk azonban strukturális nehézségekbe ütközik. A kínai háztartások megtakarítási rátája tartósan magas – részben kulturális, részben intézményi okokból –, és ezen a „szokásukon" mindeddig csak korlátozottan tudtak változtatni.[14] A jövedelemnövelés szándéka pedig a versenyképességi szempontokkal ütközhet: ha a bérek gyorsabban nőnek a termelékenységnél, az ronthatja az exportorientált feldolgozóipar pozícióit, különösen az alacsonyabb technológiai szinten. A fogyasztásösztönzés mellett a túlkapacitások és az azokkal járó involúció kezelésére a terv a „tervezés és iránymutatás, a kapacitásszabályozás, az ármenedzsment és az ágazati önszabályozás" eszközeivel kíván élni (4. fejezet), ám azok ellentmondásosak, mert korlátozzák a versenyt, ami újabb problémákat szülhet.

A beruházások tekintetében egyaránt szerepelnek az „új típusú infrastruktúrák" (új generációs mobilhálózat, adatközpontok, mesterségesintelligencia-infrastruktúra, műholdrendszerek) és a hagyományosak (vasút, repülőtér, vízgazdálkodás, energetika). A dokumentum egy sor konkrét nagyinfrastruktúra-projektet nevesít (7. fejezet), ugyanakkor felhívja a figyelmet az alacsony hatékonyságú beruházások elkerülésének a szükségességére. Ezzel a terv arra reflektál, hogy az elmúlt években számos tartomány és város az ötéves tervek beruházási célszámai teljesítése érdekében olyan infrastrukturális projekteket valósított meg, amelyek nem termelnek elegendő bevételt az építkezésekhez felvett hitelek törlesztéséhez.[15] A 15. ötéves terv ezt a mintázatot próbálja megtörni, többek között a helyi kormányzatok által kibocsátott különleges kötvények rendszerének a szigorításával és a projektek fiskális fenntarthatóságának a hatékonyabb vizsgálatával (16 fejezet).

13 Esther Goreichy és Jacob Gunter, „China's Overcapacity Threatens to Reshuffle Global Industrial Bases", *Merics,* 2026. február 10., https://merics.org/en/comment/chinas-overcapacity-threatens-reshuffle-global-industrial-bases.

14 Luo Yahan és He Qitong, „Behind China's Growth Numbers, a Nation Still Saving", *Sixth Tone,* 2025. április 17., https://www.sixthtone.com/news/1016979.

15 Ling Chen, „China's Economic Involution: State and Business Strategies", *China Leadership Monitor,* 2026. március 1., file:///C:/Users/X4OKFT/OneDrive/Dokumentumok/2026tavasz/anyagok/Ling%20Chen%20CLM%20Issue%2087%20March%202026.pdf.

A magánberuházások ösztönzése kiemelt prioritás, már csak azért is, mert a korábbi szigorítások – különösen a 2021–2023 közötti időszakban – a magánvállalati bizalom és befektetési kedv számottevő romlásával jártak.[16] A mostani terv rögzíti a „két rendíthetetlenség" elvét, amely szerint az állami gazdaság megszilárdítása és a magánszektor ösztönzése nem kizárja, hanem kiegészíti egymást, vagyis az államinak a vezető szerepe mellett a magánszektor is legitim (18. fejezet). Erre vonatkozóan azt ígéri, hogy a magánvállalatok hozzáférhetnek majd a nagy állami infrastrukturális projektekhez, és az állami K+F-platformok számukra is megnyílnak. Ugyanakkor az állami vállalatok szerepének a növelésére irányuló intézkedéseket is részletesen ismerteti. Ez a kétirányú egyidejű bővítés logikailag nehezen összeegyeztethető, mert ha például a csúcstechnológiai szektorokban erősítik az állami vállalatok jelenlétét, azzal könnyen kiszoríthatják onnan a dinamikusabb és innovatívabb, de kevésbé tőkeerős magánvállalatokat. Kérdés, hogy a terv ezen ellentmondásai feloldhatók lesznek-e.
Nyolc alkalommal említi a szöveg a „nemzeti piac egységesítését", ami a kínai gazdaság azon – külföldön kevésbé ismert – problémájára utal, hogy a helyi kormányzatok protekcionizmusa miatt a tartományok közötti kereskedelem számos akadályba ütközik.[17] Az egységesítési program – amelynek a jogszabályi hátterét a tervperiódusban rögzítenék – arra irányul, hogy lebontsa a tartományok, városok és régiók közötti belső piaci korlátokat: az eltérő szabványokat, az adminisztratív akadályokat, az engedélyezési különbségeket és az erőforrás-allokáció torzulásait. A terv szerint egységes versenyszabályozási keretrendszert, hitelnyilvántartást és közbeszerzési platformot kell létrehozni – ez egy olyan reform, amelyet már az előző ciklusokban végre kellett volna hajtani, de a helyi érdekek és a bürokratikus ellenállás miatt elakadt (17. fejezet).

TECHNOLÓGIA, TECHNOLÓGIA, TECHNOLÓGIA

A kínai gondolkodásban már a 20. század eleje óta erősen jelen van az a meggyőződés, hogy a tudomány és a technológia egyfajta csodaszer, amely képes megoldani a gazdaság és a társadalom csaknem minden problémáját. Ez a szemlélet

16 Lizzi C. Lee és Jing Qian, „China's Private Sector Pivot: How Beijing Is Encouraging Entrepreneurs without Giving up Control", *Foreign Affairs,* 2026. február 20., https://www.foreignaffairs.com/china/chinas-private-sector-pivot.

17 Lásd például: Panle Jia Barwick, Shengmao Cao és Shanjun Li, „Local Protectionism, Market Structure, and Social Welfare: China's Automobile Market", *National Bureau of Economic Research Working Paper*, 2017. augusztus, https://www.nber.org/papers/w23678.

a mostani tervben is megjelenik.[18] Különösen a digitális gazdaság kap kiemelt figyelmet: a IV. rész kizárólag a „Digitális Kína" program előrehaladásával, a „MI+" cselekvési tervvel és az adatgazdaság fejlesztésével foglalkozik. A terv szerint a digitális gazdaság GDP-arányos részesedésének a 2024-es 10,5-ről 2030-ra 12,5 százalékra kell növekednie, a tízezer főre eső „magas értékű szabadalmak" számának pedig 16-ról több mint 22-re.

A 15. ötéves terv ebben a részben épít a leginkább Kína versenyelőnyeire: a világ legnagyobb adatállományára, a fejlett 5G-infrastruktúrájára és az egyre erősebb MI-ipari szektorára. A központban a mesterséges intelligencia áll: a kifejezés nem kevesebb, mint 52-szer szerepel a dokumentumban. A mesterséges intelligencia kiterjesztését célzó „MI+" koncepció hat területre írja elő az integrálását: a tudományos kutatásra, az iparfejlesztésre, a fogyasztásösztönzésre, a közjólétre, a kormányzati képességre és a globális együttműködésre (13. fejezet, 10. táblázat). A terv emellett konkrét infrastrukturális fejlesztési előirányzatokat is tartalmaz: egy kvantumkommunikációs hálózat kiépítését, a szuperszámítógép-kapacitás bővítését, valamint a „keleti adat, nyugati számítás" megvalósítását célzó program folytatását (amelynek lényege, hogy az olcsóbb energiájú nyugati tartományokban épülnek ki az adatközpontok, amelyek a keleti városok digitális igényeit szolgálják ki). A mesterséges intelligencia szabályozási keretrendszerét illetően a terv részletesen tárgyalja az „algoritmus-nyilvántartást", az „átláthatósági menedzsmentet" és a „biztonsági értékelési rendszert" – mindez arra utal, hogy a kínai MI-szabályozás a következő ötéves periódusban érettebb és formalizáltabb formát ölt.

A friss ötéves terv egyik vezérkoncepciója a „magas szintű technológiai önellátás és önmegerősítés", amelyet a dokumentum az „új minőségű termelőerők" *(xin zhi shengchanli)* fejlesztésének a legfőbb hajtóerejeként definiál (III. rész). A Hszi Csin-ping által 2023-ban bevezetett, és azóta a gazdaságpolitikai diskurzus egyik leggyakrabban idézett terminusává vált fogalom lényege, hogy a növekedést nem az olcsó munkaerő és a tőkefelhalmozás, hanem a tudományos-technológiai innováció és a termelékenységnövekedés hajtja.

A dokumentumból a technológia területén négy – egymással összefüggő – prioritás olvasható ki:

18 Tanner Greer, „China and the Future of Science", *The Scholar's Stage,* 2026. március 21., https://scholars-stage.org/china-and-the-future-of-science/.

1. A hagyományos iparágak technológiai alapú modernizációja: Kína tradicionális iparágait – az acél- és a petrolkémiai ipartól az elektronikán át a textiliparig – magasabb hozzáadott értékű szintekre kívánják emelni az értékláncban, hogy biztosítsák e fontos ágazatok hosszú távú versenyképességét (4. fejezet).
2. Az újonnan megjelenő és a csúcstechnológiai iparágak kiépítése: Kína arra törekszik, hogy az új technológiai iparágakat – például a robotikát és a „testet öltő" mesterséges intelligenciát, a biomedicinát vagy az ún. „alacsony magasságú" (drón-) gazdaságot – a növekedés és a belső fogyasztás új hajtóerejévé tegye (5. fejezet).
3. A technológiai önellátás megerősítése: az elmúlt évek kereskedelmi háborús tapasztalatai megmutatták, hogy amíg Kínának bizonyos csúcstechnológiai eszközöket és alkatrészeket – mikrochipeket, repülőgép-hajtóműveket stb. – külföldről kell beszereznie, addig sebezhető marad, és ezt az USA kihasználja, hogy exporttilalmakkal lassítsa Kína technológiai-gazdasági fejlődését. A cél ezért az, hogy az ország minden olyan technológiát maga is elő tudjon állítani, amely a további fejlődéséhez szükséges. Ez gazdasági szükségszerűség is: azon ágazatok ugyanis, amelyek az elmúlt évtizedekben a növekedés motorjai voltak – alacsony bérű feldolgozóipar, ingatlanfejlesztés, infrastruktúra-beruházás –, elveszítették a korábbi lendületüket, és a bővülés fenntartásához új, magasabb termelékenységű szektorokra van szükség, amelyeknek a profitja viszont csak akkor marad Kínában, ha az alkalmazott technológia felett a kínai cégek rendelkeznek, nem mástól veszik azt (8. fejezet).
4. „Áttörések" elérése az új tudományos-technológiai területeken: Kína rögtön élre kíván ugrani számos olyan területen, amely most van kialakulóban, s pillanatnyilag nincs konkrét hasznosíthatósága, ám az előrejelzések szerint a jövő húzóágazatai lesznek (pl. kvantumtechnológia, agy-számítógép interfész, fúziós erőművek) (5. fejezet).

Ez az ötéves terv egyszerre említi a technológiai önállóságot és a nemzetközi tudományos-technológiai együttműködések fenntartását, Kínának a globális tudományos nagyberuházásokban és projektekben való részvételét (9. fejezet). Ez nem önellentmondás, hanem annak a kettősségnek a kifejeződése, hogy az alapkutatás a természeténél fogva globális és nyílt, míg az alkalmazott fejlesztések korlátozott elérhetőségűek. A kínai technológiapolitika kihívása ennek a két

szintnek a kiegyensúlyozása. Hogyan lehet részt venni a világban zajló tudományos versenyben anélkül, hogy az alkalmazott technológiák kiszivárognának, és hogyan lehet megőrizni az innovációhoz szükséges nyílt ökoszisztémát az egyre szigorúbb biztonsági rezsimek közepette? A célok eléréséhez ezekre a kérdésekre kell kielégítő választ találniuk a döntéshozóknak.

Reálisak-e a technológiai célkitűzések? A korábbi tervciklusok eredményei azt mutatják, hogy míg a kínai gazdaság tele van egyensúlytalanságokkal, bizonytalanságokkal és ellentmondásokkal, addig a technológia terén történt előrelépéséhez semmi kétség sem férhet. A terveket nem egyszerűen végrehajtották, hanem túl is teljesítették. Egész biztos, hogy a gyors ütemű technológiai fejlődés a következő ciklusban is folytatódni fog – a kérdés az, hogy a versenytársak felveszik-e a kesztyűt, vagy hagyják, hogy Kína még több területen világelsővé váljék.

TÁRSADALMI CÉLOK

Ahogy arról már szó volt, a kínai ötéves tervek hagyományosan nemcsak gazdasági elemeket tartalmaznak, hanem különféle társadalompolitikai célkitűzéseket is – a KKP kezdettől fogva nem csupán – sőt, nem is elsősorban – a gazdaság menedzselését tartja a fő feladatának, hanem a kínai társadalom alapvető átalakítását. Mára persze a „szocialista embertípus" kialakítása háttérbe szorult, helyette a demográfiai, egészségügyi, jóléti, környezetvédelmi stb. területekre helyeződött a hangsúly – ahogy az a fentebb közölt táblázatban szereplő célkitűzések többsége is e területekhez kapcsolódik. (Ugyanakkor a mostani terv X. része „A kulturális innováció és kreativitás ösztönzése, valamint a szocialista kultúra fellendítése" címet viseli, tehát a gondolkodás átalakítása nem került le teljesen a napirendről).

Mint ismeretes, Kína komoly demográfiai problémákkal küzd. A munkaképes korú (15–64 éves) népesség aránya már a 2010-es évek eleje óta egyre kisebb, a születésszám 2016-tól zuhan, és 2022-ben a népesség is csökkenni kezdett. A legfőbb probléma a társadalom elöregedése.[19] Mindez korántsem tabutéma, és az ötéves terv a demográfiával foglalkozó XI. rész első mondatában is nyíltan megjelenik az elöregedés és az alacsony születésszám kezelésének a szükségessége. Sokatmondó, hogy a fenti táblázatban a 3 éven aluli gyermekek bölcsődei ellátásának az aránya az egyetlen olyan célmutató, amely esetében sem a 2025-ös

19 Salát Gergely, „Kína demográfiai helyzete a 2020-as népszámlálás tükrében", *KKI Elemzések,* 20, 38. sz. (2021), https://real.mtak.hu/128920/1/KE_2021_38_CN_Kina_demografiai_helyzete_SG_0809.pdf.

kiinduló érték, sem a 2030-as célszám nem szerepel – csupán a kumulált javulás mértéke (6 százalékpontos növelés). Ez a szokatlan adatközlési forma részben azt tükrözi, hogy a kiinduló számadat kellemetlenül alacsony, részben pedig azt, hogy a beavatkozás hatékonysága erősen bizonytalan. A várható élettartam 79,25-ról 80 évre emelése viszont teljesen reális: az egészségügyi beruházások és a krónikus betegségek korai szűrésének a kiterjesztése révén a szám valóban elérhető.

A dokumentumban megjelenik a „születésbarát társadalom" programja is, amely három elemen alapul: a pénzügyi ösztönzőkön (gyermekgondozási támogatások, adókedvezmények, szülés ingyenessége stb.), az ellátórendszer javításán (bölcsődei férőhelyek bővítése) és a kulturális normák befolyásolásán (pl. a „megfelelő korban történő házasságkötés és gyermekvállalás" propagálása, a „terhesség és a szülés körüli helytelen szokások" visszaszorítása) (37. fejezet). Más országok tapasztalatai alapján kijelenthető, hogy jelentős javulásra nincs remény, az állami ösztönzőkkel a teljes termékenységi rátának legfeljebb néhány tizedszázalékos emelkedését tudják elérni. A nők munkaerőpiaci részvételének és a lakhatási költségek magas szintjének a visszaszorítása nélkül a pénzügyi transzferek hatása korlátozott marad – ám ezekkel a strukturális kérdésekkel a terv alig foglalkozik.[20]

A demográfiai folyamatok másik oldala az elöregedés, amelynek a kezelésére a dokumentum két, párhuzamos stratégiát fogalmaz meg: az elöregedett társadalom terheinek a csökkentését, illetve az időskorúak gazdasági kapacitásának a hasznosítását (40. fejezet). A tervben többször emlegetett „ezüstgazdaság" alatt a 60 év felettiek fogyasztásán és egészségügyi-gondozási igényein alapuló iparágak fejlesztése értendő, s azt a szemléletet tükrözi, hogy Kína szempontjából az elöregedő társadalom nemcsak teher, hanem piaci lehetőség is. Ám a nyugdíjrendszer reformja nélkül a probléma kezelhetetlen. Ezért már 2024-ben elhatározták a nyugdíjkorhatárok fokozatos emelését,[21] amelynek jórészt az új tervciklusban kellene megvalósulnia, ám ez is rögzített célszámok nélkül szerepel a szövegben, amely csak a „fokozatosságot" és a „körültekintést" hangsúlyozza. Az alapprobléma azonban strukturális: a kínai nyugdíjalapok hosszú távú finanszírozhatósága az aktív és a nyugdíjas korú népesség arányának a gyors

20 Victoria Boydell *et al.*, „Low Fertility and Fertility Policies in the Asia-Pacific Region", *Global Health & Medicine,* 5, 5. sz. (2023): 271–277.

21 Yongquan Cao, Christoph Freudenberg és Boele Bonthuis, „Ageing Like China: China's Pension Reform Debate Enters a New Phase", *Centre for Economic Policy Research,* 2026. március 21., https://cepr.org/voxeu/columns/ageing-china-chinas-pension-reform-debate-enters-new-phase#:~:text=Accelerating%20the%20retirement%2Dage%20increase,and%20women%20are%2065%20years.

romlása miatt egyre nehezebb. A terv a hiány enyhítésének eszközeként az állami tőkerészesedések egy részének a szociális alapokba való átcsoportosítását, a vállalati kiegészítő nyugdíjszámla kiterjesztését és az egyéni önkéntes megtakarítási számlák ösztönzését nevesíti – ezek mind szükséges, de valószínűleg nem elegendő intézkedések a finanszírozási rés középtávú kezelésére.

A terv részletesen foglalkozik a szociális feszültségek enyhítésével, a „közös jólét" *(gongtong fuyu)* programjával (XII. rész). Az elsődleges elosztás szintjén a minimálbér fokozatos emelése mellett a kollektív béralku rendszerének a kiterjesztését, a teljesítmény- és készségalapú bérdifferenciálást, valamint az osztalékfizetési fegyelem erősítését irányozza elő (ha ugyanis a vállalatok többet fizetnek ki osztalékként, a középosztálybeli háztartások tőkejövedelme növekszik). Az újraelosztási szint tekintetében a tőkejövedelem-adók rendszerének a reformját, illetve a magas jövedelműek adóellenőrzésének a fokozását említi (42. fejezet).

A dokumentum a kínai politikai gazdaságtani szakirodalom által a fejlett gazdaságok ideális elosztási modelljének tartott, „olajbogyó formájú elosztási struktúra" kialakítását tűzi ki célul, amelyben a középső jövedelmi osztályok aránya a legnagyobb (42. fejezet).[22] A konkrét célcsoportalapú intézkedések – a frissdiplomások elhelyezkedési támogatása, a szakmunkások bérének és képzettségének a „kettős emelése", a kis- és középvállalkozók jövedelmi stabilitásának az erősítése stb. – azt mutatják, hogy a tervalkotók az általános jóléti politika helyett célzott beavatkozásokban gondolkodnak.

A foglalkoztatáspolitikával foglalkozó részek egyszerre kezelik a hagyományos munkaerőpiaci kihívásokat és a mesterséges intelligencia térnyerésének a hatásait. A terv három eszközt nevesít e területen: az élethosszig tartó szakképzés rendszerének a kiépítését, az „MI-hatás" vizsgálatát és kezelését, valamint az új foglalkoztatási formák (platformmunka, rugalmas foglalkoztatás) szabályozási kereteinek a javítását (41. fejezet). Ez utóbbi különösen fontos: a kínai platformgazdaság – az élelmiszer-kézbesítéstől a fuvarmegosztáson át a háztartási szolgáltatásokig – becslések szerint 200 millió rugalmasan foglalkoztatottat érint, akiknek a szociális biztosítási lefedettségük hiányos.[23]

22 CICC Research és CICC Global Institute, *Building an Olive-Shaped Society: Economic Growth, Income Distribution and Public Policies in China* (Springer, 2022), https://link.springer.com/book/10.1007/978-981-97-0804-8.

23 Tang Hanyu, Li Jiahui és Lu Zhenhua, „Cover Story: How China's Growing Gig Economy Has Left a Generation Adrift", *Caixin Global,* 2026. március 2., https://www.caixinglobal.com/2026-03-02/cover-story-how-chinas-growing-gig-economy-has-left-a-generation-adrift-102418672.html.

Az egészségügyi ellátás javításának az egyik módja annak az elérése, hogy a betegek ne a nagyvárosi kórházakban koncentrálódjanak, hanem a közelebb lévő intézményekben kaphassanak ellátást. A másik az egészségügyi innováció finanszírozási ösztönzőinek a javítása (39. fejezet).

KÜLPOLITIKA

A most megjelent tervezetben a külpolitikai vonatkozású elemek szétszórtan szerepelnek, ami nem véletlen: a kínai tervezési logika belpolitikai-gazdasági fókuszú, a külpolitika és az ahhoz kapcsolódó gazdasági nyitás így az ötéves tervekben soha nem alkotott önálló egységet. Mivel az új dokumentum gazdasági tervezési funkciójával összeegyeztethetetlen lenne a nyílt konfrontációs retorika, sem az USA-t, sem más országot nem nevesít konkrét ellenfélként vagy veszélyforrásként, a szöveg inkább strukturális fogalmakat használ („hegemónia", „protekcionizmus" stb.).

A tervezet újdonsága az „intézményi nyitás" előtérbe kerülése (24. fejezet), amelynek értelmében Kína a belső szabályait és standardjait is a „magas szintű nemzetközi kereskedelmi szabályokhoz" – elsősorban az Átfogó és Progresszív Transz-csendes-óceáni Partnerségi Megállapodás (*Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership,* CPTPP) és a Digitális Gazdasági Partnerségi Megállapodás (*Digital Economy Partnership Agreement,* DEPA) szabályrendszeréhez – igazítja. A tervezet szerzői viszonylag nagy terjedelemben írnak a Kereskedelmi Világszervezet (*World Trade Organization,* WTO) reformjában való „teljes körű és mély részvételről" és arról, hogy Peking „határozottan ellenzi a protekcionizmust és a vámok visszaélésszerű alkalmazását" (ez félreérthetetlenül az USA-ra utal). Ez azt jelzi, hogy a szerzők a kereskedelmi feszültségek folytatódására számítanak (24. fejezet). A tervben az is szerepel, hogy Kína folytatja az „autonóm nyitás" politikáját – vagyis a nyitást nem külső nyomásra, hanem saját elhatározásából hajtja végre –, amelynek olyan elemei vannak, mint a szolgáltatások piacának a bővítése, a külföldi befektetési feketelista szűkítése, a pénzügyi piaci összekapcsoltság óvatos bővítése és a határokon átnyúló adatáramlás megkönnyítése (21. fejezet).

A kínai külpolitika zászlóshajóprojektje, az Övezet és Út Kezdeményezés (*Belt and Road Initiative,* BRI)[24] a 15. ötéves tervben legtöbbször a „magas minőségű közös építés" szókapcsolattal együtt szerepel, s ez implicit beismerése annak, hogy az előző évtized BRI-projektjei esetenként nem feleltek meg ennek a mércének. A tervezet ezért több módosítást irányoz elő a BRI működési modelljében, amelyek egyike sem újdonság. Az első a nagy infrastrukturális beruházások mellett a „kis és szép" projektek arányának a növelése (ez a helyi népesség életkörülményeit közvetlenül javító kisebb projekteket takarja).[25] A másik a „korrupciómentes selyemút" elvének az erősítése, a harmadik a finanszírozási kockázatkezelés javítása, különös tekintettel a multilaterális fejlesztési bankok aktívabb bevonására. Arról is szó van, hogy a BRI fókusza az infrastrukturális „kemény összeköttetésektől" a szabályozási „puha összeköttetések" és az „emberek közötti kapcsolatok" felé tolódik el –, ami összhangban áll azzal az általánosabb tendenciával, hogy a BRI infrastrukturális finanszírozási program helyett egyre inkább diplomáciai és normatív befolyásolási eszközzé válik (23. fejezet).

A tervezet megismétli a szokásos kínai jelszavakat, és külön tárgyalja az „emberiség sorsközösségének" *(renlei mingyun gongtongti)* a megvalósítását szolgáló eszközrendszert, Hszi Csin-ping négy „globális kezdeményezését", amelyek együttese Peking arra irányuló kísérleteként értelmezhető, hogy a meglévő multilaterális intézményrendszert ne frontálisan leváltsa, hanem párhuzamos normákat és narratívákat hozzon létre, amelyek az USA által dominált rendnek alternatívát kínálnak (24. fejezet).[26]

A dokumentum szokás szerint az „egy ország, két rendszer" elvével, és a „nemzetegységesítés" előmozdításával is foglalkozik Tajvan vonatkozásában (XVII. rész). „A két part közötti kapcsolatok békés fejlődésének és az ország újraegyesítése nagy ügyének előmozdítása" címet viselő alfejezetben az „1992-es konszenzus" és az „egy Kína"-elv fenntartásának a deklarálása[27] mellett megjelenik a „tajvani függetlenségi elszakadási erők elleni

24 Sárvári Balázs és Szeidovitz Anna, „The Political Economics of the New Silk Road", in *The Belt & Road Initiative in the Global Arena,* szerk. Cheng Yu, Song Lilei és Huang Lihe (Palgrave Macmillan és Springer Nature, 2018), 117–140; Eszterhai Viktor, „The Geopolitical Strategy of China", in *Geopolitics in the Twenty-First Century: Territories, Identities, and Foreign Policies*, szerk. Morgado Nuno (Nova Science, 2021), 57–83

25 Goreczky Péter, „Hogyan lett az Övezet és Út »kicsi, de szép«?", *MKI Nézőpont,* 2025. szeptember 17., https://hiia.hu/wp-content/uploads/2025/09/Goreczky-Hogyan-lett-az-Ovezet-es-Ut-%E2%80%9Ekicsi-de-szep.pdf.

26 Vörös Zoltán, „Kínai geopolitika a 21. században", *Eurázsia Szemle,* 2, 1. sz. (2022): 8–28

27 Anaswara Joy, „China, Taiwan and the One China Principle", *Electronic Journal of Social and Strategic Studies,* 4, 1. sz. (2023), https://www.ejsss.net.in/uploads/172/14622_pdf.pdf.

határozott fellépés", illetve a gazdasági, kulturális és személyes kapcsolatok bővítésére irányuló konkrét intézkedéssorozat (a tajvani vállalatok szárazföldi tőzsdei bevezetésének az ösztönzése, a tajvani fiatalok szárazföldi tanulmányi és munkaerőpiaci integrációjának az elősegítése stb.) szükségessége is. A szöveg összességében inkább a kapcsolatok szorosabbra fűzésének a szándékát sugallja, mint a fegyveres megoldás erőltetését (60. fejezet). Hongkong esetében a terv a „hazafiak által irányított Hongkong" elvét és a „jogállami hatékonyság növelését" helyezi előtérbe (59. fejezet).

Sok szempontból a külpolitikához kapcsolódnak a dokumentum energiapolitikai részei is. Kína energiaimport-függősége stratégiai kiszolgáltatottságot jelent, hiszen a szénhidrogénjei zöme az USA által dominált szállítási útvonalakon és a Malaka-szoroson halad át. Éppen ezért a megújuló energiaforrások – nap-, szél- és vízenergia –, illetve az atomenergia fejlesztése nem csupán éghajlat-politikai, hanem energiaszuverenitási cél is: minél nagyobb a belső termelőkapacitás, annál kisebb a külső sebezhetőség (7. fejezet).[28]
A terv konkrét célszáma – a nem fosszilis energiaforrások arányának az energiafelhasználáson belüli 21,7-ről 25 százalékra növelése – és a szén-dioxid-kibocsátási csúcs 2030-as elérése (amely célt még korábban hirdettek meg) ezzel a stratégiai logikával összhangban értelmezhető: a zöldátmenet Kínában egyszerre klímavédelmi, iparfejlesztési és geopolitikai projekt.

ÖSSZEGZÉS

A 15. ötéves terv a belső stabilitás és a külső alkalmazkodás kettős követelményének próbál megfelelni, és azt valószínűsíti, hogy Peking a következő fél évtizedben is az eddigi óvatos egyensúlyozást folytatja majd, s elkerüli a drasztikus irányváltásokat. A dokumentum a belső stabilitást a gazdasági modell megújítása, a szociális kohézió erősítése és a technológiai önállóság megteremtése által kívánja biztosítani; a külső körülményekhez való alkalmazkodás eszköze pedig továbbra is a multilateralizmus hirdetése, valamint a BRI átformálása és a normaalkotási versengésben való aktív részvétel lesz. A két követelmény egyidejű teljesítése nehéz, mert az egyik irányba tett lépések gyakran akadályozzák a másikban való előrehaladást. 2030–2031-ben ezért a dokumentumban szereplő feladatok végrehajtást valószínűleg nem a „sikeres vagy

28 Aditya Sinha, „From Hormuz to Malacca: China's Long Game on Energy Security", *Firstpost*, 2026. március 17., https://www.firstpost.com/opinion/china-energy-security-malacca-hormuz-resilience-13990448.html.

sikertelen" kategóriák szerint lesz érdemes értékelni, hanem szektoronként, területenként és dimenziókként – s az eredmények várhatóan igen eltérőek lesznek.

Azokon a területeken, amelyeken a célkitűzés világos, és erős végrehajtó intézményi mechanizmus, egyértelmű mérési rendszer és politikai elszámoltathatóság áll mögötte – mint a kötelező érvényű környezeti mutatók esetén –, a teljesítéssel valószínűleg nem lesz gond. Más esetekben azonban, ahol a cél diffúz, a felelősség megosztott, és az ösztönzők nem teljesen illeszkednek a deklarált irányhoz – mint a magánszektor bizalmának a helyreállítása vagy a demográfiai hanyatlás megállítása –, a terv inkább egyfajta keretként, semmint operatív programként értelmezendő.

A tervezetben – és általában a kínai gazdaságirányításban – három olyan strukturális ellentmondás azonosítható, amely érdemben befolyásolhatja a teljesíthetőséget. Az első a kontroll és a dinamizmus közötti dilemma: a dokumentum szerint egyszerre kívánják erősíteni a pártállami irányítást és azt az innovációs ökoszisztémát, amelynek a működéséhez piaci szabadság, kiszámítható szabályozás és a vállalkozói kockázatvállalás ösztönzése szükséges. A második ellentmondás a fiskális fenntarthatóság és a szociális ambíciók között feszül: a terv számos olyan programot irányoz elő, amelyek hatalmas mennyiségű közpénzt igényelnek – a bölcsődei férőhelyek számának a növelésétől az erdősítésen át a nyugdíjbiztosítás kiterjesztéséig –, miközben a helyi kormányzatok hagyományos bevételi forrása, az ingatlanértékesítés lényegében összeomlott. A dokumentumban szereplő javaslatok viszont nem kínálnak erre vonatkozóan azonnali megoldást. A harmadik paradoxont a belső piac erősítése és a külső nyitás jelenti, a két tevékenység elvileg megférne egymással, de a gyakorlatban mégis feszültséget okoznak: a belső ellátásbiztonságra és a technológiai önállóságra való törekvés óhatatlanul importhelyettesítő logikával jár, ami viszont ütközik a kereskedelmi partnerek várakozásaival, s ez külső konfliktusokhoz vezet. Ráadásul az exportorientált és a belső piacra termelő régiók és szektorok eltérő érdekei is szembekerülhetnek egymással.

Mindezek ellenére az, hogy a következő öt évben Kína tovább fejlődik és erősödik, aligha lehet kétséges. A kérdés nem az, hogy 2030-ban előrébb lesz-e, mint most, hanem az, hogy az egyes területeken pontosan mennyivel. Az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy a vezetés képes a problémákat a kezelhetőség határain belül tartani, és az országban még mindig jelentős növekedési potenciál

van. A legnagyobb előrelépés a tudomány és a technológia területén várható – amelyeken Kína eddig is lenyűgöző eredményeket ért el –, s egy-egy újítás jelenleg megoldhatatlannak tűnő gondok megoldására vagy jelentős enyhítésére is alkalmas lehet. Nem szabad elfelednünk, hogy egy technológiai forradalom kellős közepén vagyunk, ami nem várt változásokat hozhat – az előző ötéves terv meghirdetésekor például egy-két tudóson kívül még senki sem találkozott a mesterséges intelligenciával, amely mára a mindennapi használati eszközeinkbe is beépült. Ezek a változások persze nemcsak pozitívak lehetnek.

Az Európai Unió számára a dokumentum legfontosabb üzenete az ipari túlkapacitások kezelésének a módja, ami egyáltalán nem megnyugtató: a beígért kapacitásszabályozás és ágazati koordináció valószínűleg nem mérsékli majd a felesleget, vagyis nem várható az exportnyomás enyhülése – így a kínai túltermelés problémájának a kezelése a kereskedelmi partnerekre hárul. Ez a kereskedelempolitikai konfliktusok folytatását valószínűsíti, az európai védővámokra pedig a kínaiak hasonló korlátozásokkal fognak válaszolni, ami még nagyobb válságba sodorhat több európai iparágat. Ugyanakkor a terv zöldenergetikai ambíciói együttműködési lehetőségeket is kínálnak.

Washington számára a terv leginkább a technológiai verseny dimenziójában releváns. A fejlesztendő kulcstechnológiák éppen azok, amelyek esetében az Egyesült Államok exportkorlátozásai a legszigorúbbak, s azok területén nagy kínai áttörések várhatók, amelyekre az amerikaiaknak fel kell készülniük. A kutatás-fejlesztésre szánt pénzek és az innovációs kapacitások a terv szerint tovább nőnek, és ha erre az USA nem reagál, komoly hátrányba kerülhet éppen azon a területen, amely várhatóan eldönti a nagyhatalmi versengést. A technológia ugyanis az életminőségtől kezdve az ipari kapacitásokon át a hadseregek hatékonyságáig szinte mindent meghatároz – a hatalmi pozíciók alakulását is.

A „globális Dél” számára a terv egyszerre tartalmaz lehetőségeket és kockázatokat. A BRI „magas minőségű” átformálása és a „kis és szép” projektek hangsúlyozása az elmúlt évek hibáinak a kijavításához vezethet; a fejlesztési segélyezés bővítése és a technológiai együttműködési programok – köztük a mesterséges intelligenciával kapcsolatos kapacitásépítés – ténylegesen hozzájárulhatnak a részt vevő országok fejlődéséhez. Ugyanakkor a kínai ipari túlkapacitások globális kiáramlása éppen azokat az iparágakat fenyegeti, amelyekben a fejlődő országoknak esélyük lehetne pozíciókat szerezni.

A most kezdődő ötéves tervidőszak egy sor bizonytalanságot fog hozni. Nem tudhatjuk, hogy miként alakulnak a globális folyamatok és azokon belül a kínai–amerikai kapcsolatok. 2027–2028-ban – legalábbis részleges – nemzedékváltás esedékes a pekingi vezetésben, így az ahhoz kapcsolódó hatalmi harcok is befolyásolhatják a különféle szakpolitikákat. A diszruptív technológiák hatása felmérhetetlen. Mindenesetre érdemes lesz figyelemmel követni a 15. ötéves terv végrehajtását, hiszen az, hogy hosszú távon miként alakulnak a globális erőviszonyok, a nagyhatalmak gazdaságának és társadalmának az állapotán fog múlni, s azokat Kína esetén elsősorban nem a spontán folyamatok, hanem a tervek határozzák meg.

MAGYAR
KÜLÜGYI
INTÉZET